

RAPPORT

Natuurtoets Verkenning Dijkversterking Vlieland

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming en
NNN

Klant: Rijkswaterstaat

Referentie: WATBF4938-101-102R002F3.0

Versie: 3.0/Finale versie

Datum: 22 februari 2018

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Chopinlaan 12
9722 KE GRONINGEN
Netherlands
Water
Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Natuurtoets Verkenning Dijkversterking Vlieland

Ondertitel: Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming en NNN
Referentie: WATBF4938-101-102R002F3.0
Versie: 3.0/Finale versie
Datum: 22 februari 2018
Projectnaam: DVS Vlieland
Projectnummer: BF4938-101-102
Auteur(s): ██████████

Opgesteld door ██████████

Gecontroleerd door: ██████████

Datum/Initialen: 31 okt. 17

Goedgekeurd door: ██████████

Datum/Initialen: 28-02-2018

Classificatie

Vertrouwelijk

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and OHSAS 18001:2007.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doelstelling en scope onderzoek	1
1.2.1	Toetsing Wet natuurbescherming	2
1.2.2	Toetsing aan het Natuur Netwerk Nederland	2
1.3	Leeswijzer	2
2	Juridisch en beleidskader	3
2.1	Inleiding Wet natuurbescherming	3
2.2	Gebiedsbescherming	3
2.3	Soortbescherming	5
2.3.1	Beschermingsregimes	5
2.3.2	Verbodsbepalingen	6
2.3.3	Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden	7
2.4	Natuur Netwerk Nederland	8
2.5	Bevoegd gezag	9
3	Beschrijving plangebied en oplossingsrichtingen	10
3.1	Plangebied	10
3.2	Oplossingsrichtingen	11
4	Relevante verstoringsfactoren oplossingsrichtingen	13
5	Quickscan beschermde soorten	14
5.1	Planten	14
5.2	Zoogdieren	14
5.3	Amfibieën	16
5.4	Reptielen	16
5.5	Vissen	17
5.6	Broedvogels	17
5.7	Ongewervelden	17
5.8	Samenvatting quickscan beschermde soorten	17
6	Voortoets Natura 2000-gebieden	19
6.1	Waddenzee	20
6.2	Duinen Vlieland	24
6.3	Noordzeekustzone	26
6.5	Samenvatting Voortoets Natura 2000-gebieden	28

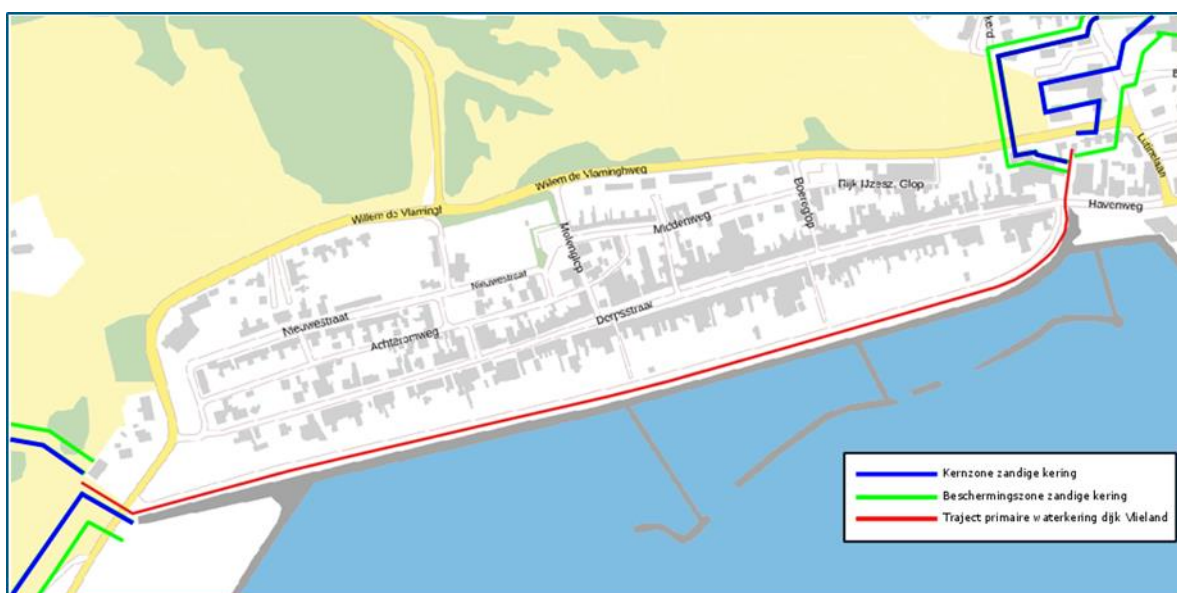
7	Toetsing Natuurnetwerk Nederland	30
8	Conclusie en aandachtspunten	31
8.1	Conclusie	31
8.2	Aandachtspunten	33
9	Literatuurlijst	34

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Waterwet schrijft voor dat de primaire waterkeringen regelmatig moeten worden getoetst om te onderzoeken of deze voldoen aan de wettelijke normen voor de waterveiligheid. Indien de waterkering niet meer aan de norm voldoet, moeten er verbetermaatregelen worden gerealiseerd.

De Waddenzeedijk op Vlieland is afgekeurd in de derde toetsronde, omdat is gebleken dat de steenbekleding niet voldoet en versterking behoeft. Uit de herbeoordeling is gebleken dat naast een opgave voor de verbetering van de steenbekleding op basis van de nieuwe normering en nieuwe randvoorwaarden tevens een opgave bestaat voor de verhoging van de dijk, de verbetering van de grasbekleding en mogelijk ook de versterking van de coupure. Op basis van bovenstaande ontwikkelingen bereidt Rijkswaterstaat Noord-Nederland als beheerder van deze dijk een integrale versterking van de Waddenzeedijk voor. Het gaat om het traject zoals aangegeven op *Figuur 1*.

Figuur 1: Projectgebied: Dijkvak 1 t/m 3 Vlieland

1.2 Doelstelling en scope onderzoek

Rijkswaterstaat (hierna RWS) heeft Royal HaskoningDHV (hierna RHDHV) gevraagd om de verkenning van de versterking van de dijk uit te voeren. Het doel van de verkenningsfase is het ontwikkelen van een gedragen Voorkeursalternatief (hierna VKA). Het gekozen VKA wordt in de planuitwerkingsfase uitgewerkt tot een projectplan Waterwet (RWS, 2017). Door RHDHV zijn aan het begin van de verkenningsfase een aantal oplossingsrichtingen geformuleerd. Onderdeel van de voorverkenning is om de verschillende oplossingsrichtingen te toetsen aan de vigerende natuurwetgeving (Wet natuurbescherming). Deze toetsing wordt in onderhavige rapportage uitgevoerd.

In deze rapportage worden de voorgestelde oplossingsrichtingen getoetst aan de Wet natuurbescherming (Wn) en het Natuur Netwerk Nederland (NNN). Hierbij wordt per variant bepaald welke verstoringfactoren aan de orde (kunnen) zijn. In de effectbeoordeling wordt hierna bepaald of deze verstoringfactoren kunnen leiden tot negatieve effecten op beschermde natuurwaarden of dat deze negatieve effecten op voorhand uitgesloten kunnen worden. Wanneer er sprake is van onderscheidend vermogen tussen de

verschillende oplossingsrichtingen wordt dit benoemd bij de uitkomsten van de toetsing. Deze uitkomst wordt vervolgens meegenomen in de afweging van de verschillende oplossingsrichtingen (het zeefproces) om te komen tot een VKA.

1.2.1 Toetsing Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (artikel 1.11) nog drie hoofdstukken die van belang zijn voor ruimtelijke ingrepen. Dit betreft hoofdstuk 2 (Natura 2000-gebieden), hoofdstuk 3 (Soorten) en hoofdstuk 4 (Houtopstanden). Voor deze toetsing zal getoetst worden aan hoofdstuk 2 (Gebiedsbescherming / Natura 2000) en hoofdstuk 3 (Soortenbescherming). Toetsing aan hoofdstuk 4 (beschermde houtopstanden) is voor dit project niet aan de orde.

Quickscan in het kader van de Soortbescherming

Vanuit de kaders van de soortenbescherming wordt een quickscan uitgevoerd. Met de quickscan moet duidelijk worden welke beschermde soorten (mogelijk) in het plangebied voorkomen en of verbodsbepalingen kunnen worden overtreden door de beoogde ruimtelijke ontwikkeling. Afhankelijk van de uitkomst worden aanvullende onderzoeken of mitigerende maatregelen aangedragen.

Voortoets in het kader van de Gebiedsbescherming

Vanuit de kaders van de gebiedenbescherming wordt een zogenoemde Voortoets uitgevoerd. Deze brengt in kaart of (significant) negatieve effecten ten aanzien van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen met zekerheid kunnen worden uitgesloten en of dat aanvullend ecologisch onderzoek noodzakelijk is.

1.2.2 Toetsing aan het Natuur Netwerk Nederland

Natuurgebieden worden planologisch beschermd via de provinciale Verordening ruimte als Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische hoofdstructuur). Het betreft een netwerk van natuurgebieden en verbindingzones waar planten en dieren duurzaam kunnen verblijven en/of zich kunnen verplaatsen. Voor het NNN zijn zogenaamde wezenlijke kenmerken en waarden aangewezen. In de toetsing aan het NNN wordt bepaald of schade aan deze wezenlijke kenmerken en waarden op voorhand uitgesloten kunnen worden of dat een aanvullende beoordeling noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een beknopt overzicht van de wettelijke en beleidskaders. De ligging van het plangebied en de uitgewerkte verschillende oplossingsrichtingen met de mogelijke werkzaamheden worden besproken in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 worden de relevante verstoringsfactoren van de oplossingsrichtingen beschreven. De toetsing aan de soortenbescherming is opgenomen in hoofdstuk 5 en een Voortoets van de Natura 2000-gebieden is uitgevoerd in hoofdstuk 6. Vervolgens is in hoofdstuk 7 een toetsing aan Natuurnetwerk Nederland uitgevoerd. Afgesloten wordt met hoofdstuk 8 waar een algemene conclusie en aandachtspunten in zijn opgenomen.

2 Juridisch en beleidskader

2.1 Inleiding Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en vervangt sindsdien de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet bevat regels voor de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten en de belangrijkste natuurgebieden in Nederland. Daarnaast bevat de wet onder meer bepalingen over de jacht en over houtopstanden.

Naast de bescherming van natuur en biodiversiteit voorziet de Wet natuurbescherming in de decentralisatie van taken en bevoegdheden en de vereenvoudiging van regelgeving. De Europese regelgeving, met name de Vogel- en Habitatrichtlijn, vormt het kader en het uitgangspunt van deze wet. Het instrumentarium van de Wet natuurbescherming sluit aan op het huidige omgevingsrecht en de toekomstige Omgevingswet.

De Wet natuurbescherming kent naast de algemene zorgplicht (artikel 1.11) nog drie hoofdstukken die van belang zijn voor ruimtelijke ingrepen. Dit betreft hoofdstuk 2 (Natura 2000-gebieden), hoofdstuk 3 (Soorten) en hoofdstuk 4 (Houtopstanden). Van deze hoofdstukken worden hoofdstuk 2 (Natura 2000) en hoofdstuk 3 (Soorten) nader toegelicht, omdat deze van hoofdstukken van toepassing zijn op dit project.

2.2 Gebiedsbescherming

In het kader van gebiedsbescherming voorziet het Rijk in een Nationale Natuurvisie, waarin kaders en ambities op nationaal niveau zijn geschetst. Genoemde kaders en ambities worden door de afzonderlijke provincies doorvertaald naar een Provinciale Natuurvisie. Deze heeft als doel om de landelijke staat van instandhouding van gebieden en soorten te realiseren, instandhouding van het Natuurnetwerk Nederland op eigen grondgebied te waarborgen en (als een provincie dat wil) beleid vast te leggen ten aanzien van bijzondere provinciale natuurgebieden. Tot slot dienen landschap en cultuurhistorie ook een integraal onderdeel van de Provinciale Natuurvisie te zijn.

Bescherming van gebieden verloopt over twee sporen, namelijk via de Wet natuurbescherming voor Natura 2000-gebieden en via een planologisch beschermingsregime voor het Natuurnetwerk Nederland, de voormalige EHS (hierna: NNN). Onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming vallen enkel de aangewezen Natura 2000 – gebied. Overige natuurgebieden niet aangewezen als Natura 2000 gebied kunnen wel planologisch beschermd zijn binnen het NNN. Hieronder wordt een nadere toelichting gegeven op het beschermingsregime voor aangewezen Natura 2000 – gebieden. Voor een toelichting op het beschermingsregime voor gebieden begrensd binnen het NNN wordt verwezen naar paragraaf 2.4.

Natura 2000

Hoofdstuk 2 van de Wnb richt zich op de gebieden die zijn aangewezen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Met deze Europese richtlijnen worden habitats en soorten van Europees belang beschermd. Deze gebieden staan bekend als Natura 2000-gebieden. Naast beschermde Natura 2000-gebieden was er vroeger ook sprake van Beschermd Natuurmonumenten. Deze zijn niet meer als zodanig beschermd en zijn, indien zij niet zijn opgenomen in een Natura 2000-gebied, al dan niet onder het NNN geschaard en als zodanig planologisch beschermd.

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (of momenteel nog zijn aangemeld), te voorkomen, bepaalt de Wnb dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van habitats kunnen verslechteren of die een verstoring effect kunnen hebben op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden niet mogen plaatsvinden zonder vergunning

(conform artikelen 2.7, 2.8 en 2.9 van de Wnb). In Aanwijzingsbesluiten wordt door het Ministerie van Economische Zaken de bescherming van de Natura 2000-gebieden juridisch vastgelegd. Centraal in de Aanwijzingsbesluiten staan de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties van in het wild levende plant- en diersoorten, waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

De instandhoudingsdoelstellingen ofwel Natura 2000-doelen, geven een concretisering van de hoofddoelstelling van het Natura 2000-netwerk voor Nederland. Instandhoudingsdoelstellingen zijn gericht op het in gunstige staat van instandhouding brengen of houden van habitattypen en soorten. In de Natura 2000-beheerplannen wordt aangegeven hoe de beheerders deze doelen willen realiseren.

Het aanwijzingsbesluit definieert naast de instandhoudingsdoelstellingen de precieze omvang en begrenzing van het aangewezen gebied. Provincies en Rijksoverheid zijn verantwoordelijk voor de realisatie van maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. Aanwijzingsbesluiten hebben een onbepaalde looptijd en worden vastgesteld door de Minister van Economische Zaken (Ministerie van Economische Zaken).

Let wel, niet alleen activiteiten binnen de grenzen van een Natura 2000-gebied kunnen invloed hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Externe werking treedt op wanneer er, ongeacht de locatie, een effectgebied ontstaat als gevolg van het optreden van ruimtelijke overlap tussen een invloedgebied van een instandhoudingsdoelstelling en een invloedgebied van een activiteit die plaatsvindt buiten een Natura 2000-gebied en waarvoor de instandhoudingsdoelstelling gevoelig is. Voor de vergunningverlening betekent dat ook voor activiteiten buiten het gebied getoetst dienen te worden in het kader van de Wnb.

Programma aanpak stikstof

Per 1 juli 2015 is de Nbwet 1998 aangepast waarbij de Programma aanpak stikstof (hierna: PAS) in werking is getreden. De PAS is per 1 januari 2017 in de Wnb opgenomen. De PAS heeft onder andere als doel de vergunningverlening voor initiatieven die stikstofdepositie veroorzaken vlot te trekken.

In de PAS zijn 117 Natura 2000-gebieden opgenomen waarvan de habitattypen en/of leefgebieden van soorten stikstofgevoelig zijn. In de overige Natura 2000-gebieden is op dit moment geen sprake van een stikstofprobleem.

Per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied is een herstelstrategie en passende beoordeling opgesteld waarmee onderbouwd is in hoeverre ontwikkelruimte voor stikstof beschikbaar is. De ontwikkelruimte is verdeeld over vier componenten:

- a) Autonome groei: stikstofruimte verbonden aan algemene autonome ontwikkeling voor wonen en verkeer (zonder vergunning);
- b) Stikstofruimte voor prioritaire projecten van nationaal belang: voorbeelden zijn MIRT projecten waaronder PHS Alkmaar-Amsterdam, defensie, luchthavenbesluiten etcetera. De grenswaarde is 1,00 mol N/ha/j¹. (onder de grenswaarde volstaat melding; boven de grenswaarde vergunningplicht).
- c) Stikstofruimte voor projecten onder de grenswaarde² waarvoor een melding volstaat:
 - grenswaarde 1,00 mol N/ha/j;

¹ Zie Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof artikel 2 lid 3 en de daarin opgenomen verwijzing naar artikel 19kn Nbw 1998.

² Zie Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof artikel 2 lid 3 en de daarin opgenomen verwijzing naar artikel 19kn Nbw 1998.

- bij benutting van 95% wordt grenswaarde van 1,00 mol N/ha/j verlaagd³ naar 0,05 mol N/ha/j en is hetgeen onder d) van toepassing;
 - bij een bijdrage onder de 0,05 mol N/ha/j is geen melding nodig;
- d) Vrije ontwikkelruimte voor projecten > 1 mol N/ha/j (vergunningplicht); hiervoor is de ruimte beperkt, de verdeling van de ruimte is afhankelijk van provinciale regels maar in principe geldt: wie het eerst komt wie het eerst maalt.

De PAS geldt voor een periode van 6 jaar (2015-2021). Hierbij wordt de beschikbare depositieruimte doorgaans in twee tijdvakken van elk 3 jaar uitgegeven. De provincie en ministerie van EZ hebben als bevoegd gezag de mogelijkheid om de verdeling over de 6 jaren anders in te vullen.

2.3 Soortbescherming

2.3.1 Beschermingsregimes

Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming richt zich op de soortbescherming. De Wet natuurbescherming kent drie algemene beschermingsregimes waarin de voorschriften van de [Vogelrichtlijn](#), [Habitatrichtlijn](#) en twee verdragen ([Bern](#) en [Bonn](#)) zijn geïmplementeerd en waarin aanvullende voorschriften zijn gesteld voor de dier- en plantensoorten die niet onder die specifieke voorschriften vallen, maar wel bescherming nodig hebben. Het gaat om de volgende beschermingsregimes:

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (paragraaf 3.1)

Dit zijn alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (zoals bedoelt in artikel 1 van de Vogelrichtlijn).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (paragraaf 3.2)

Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, Bijlage I of II bij het Verdrag van Bern en Bijlage II bij het Verdrag van Bonn.

Beschermingsregime andere soorten (paragraaf 3.3).

³ De verlaging geldt alleen voor projecten binnen dit segment en niet voor prioritaire projecten.

Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A en B van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

2.3.2 Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. De verbodsbepalingen in de paragrafen 3.1 en 3.2 zijn een-op-een overgenomen uit de genoemde richtlijnen en verdragen en zijn uitsluitend van toepassing op de in deze richtlijnen en verdragen genoemde soorten. De bepalingen in paragraaf 3.3 zien op de 'nationale' andere soorten die zijn genoemd in de bijlagen A en B bij de Wnb. Hiervoor geldt een kleiner aantal verbodsbepalingen.

Tabel 2-1 Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2	Beschermingsregime andere soorten § 3.3
Art. 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.	Art. 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
Art. 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art. 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art. 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art. 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art. 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing
Art. 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.	Art. 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art. 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.	Art. 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2.3.3 Ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden

Artikelen 3.3, 3.8 en 3.11 bevatten de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden van de genoemde verboden. Voor soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vrijstelling worden verleend op basis van de in deze richtlijnen genoemde belangen (bijvoorbeeld openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna). Onder de Wet natuurbescherming geldt voor deze soorten een ontheffingsplicht, behalve als het bevoegd gezag, de provincie of het ministerie van EZ, door middel van een zogenoemde vrijstelling anders besluit. De bevoegdheid voor het verlenen van een ontheffing of vrijstelling is overgeheveld naar de provincie⁴.

Voor de 'andere soorten' van artikel 3.10 kunnen provincies en het ministerie van EZ een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht vaststellen middels een verordening. EZ heeft in de Regeling natuurbescherming voor ruimtelijke ingrepen een vrijstelling van de ontheffingsplicht voor een aantal meer algemeen voorkomende soorten zoogdieren en amfibieën.

Zorgplicht soortenbescherming

Voor alle planten en dieren (dus ook voor soorten, die niet zijn opgenomen in de Wnb) geldt de algemene zorgplicht conform Wnb art. 1.11. Deze plicht houdt in dat een ieder 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Veelal komt de zorgplicht erop neer dat tijdens werkzaamheden negatieve effecten op planten en dieren zoveel mogelijk moet worden voorkomen en dat bij de inrichting aandacht moet worden besteed aan de realisatie van geschikt habitat voor plant en dier.

⁴ Met uitzondering van een aantal in art 1.3 van de Wet natuurbescherming genoemde projecten (van nationaal belang)

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen effecten mogen optreden, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat de verstoring en eventueel lijden zo beperkt mogelijk is.

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is voor veel verbodsbepalingen de term opzettelijk van toepassing. Niet-opzettelijke handelingen waarbij verbodsbepalingen overtreden worden zijn niet verboden. Daarbij is van belang dat het Europese Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen⁵: “Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant...”.

Wezenlijke invloed

Met de term ‘wezenlijke invloed’ wordt bedoeld op een wezenlijk negatieve invloed op een soort of populatie. Om te bepalen of er sprake is van een wezenlijk (negatieve) invloed dienen de effecten van de activiteiten of werkzaamheden op de populatie te worden onderzocht. Of hiervan sprake is hangt af van de lokale, regionale, landelijke en Europese stand van de soort. Op welk van deze niveaus de effecten op een soort moeten worden onderzocht, hangt af van de soort (zie voorbeelden). Er is geen sprake van een wezenlijke invloed wanneer de populatie de mogelijke negatieve effecten van de activiteiten of werkzaamheden zélf op een zodanige wijze (bijvoorbeeld doordat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn naar een volwaardig leefgebied elders) teniet kan doen dat er geen invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soort. In alle gevallen geldt proportionaliteit. Effecten op een zeer zeldzame soort zullen op een lager niveau moeten worden gezien dan een zeer algemene soort. Bij soorten die zich niet over grote afstanden kunnen verplaatsen, zoals amfibieën, reptielen, planten en veel soorten insecten, is eerder sprake van een wezenlijk negatieve invloed dan bij soorten die zich over grotere afstanden kunnen verplaatsen. Verder is van belang of het effect van tijdelijke of permanente aard is. Van tijdelijke effecten kan een populatie van een soort zich over het algemeen gemakkelijker herstellen dan wanneer het om een aanhoudend negatief effect gaat.

2.4 Natuur Netwerk Nederland

Natuurnetwerk Nederland

Natuurgebieden worden planologisch beschermd via de provinciale Verordening ruimte als Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische hoofdstructuur). Het betreft een netwerk van natuurgebieden en verbindingzones waar planten en dieren duurzaam kunnen verblijven en/of zich kunnen verplaatsen. Voor een groot deel heeft het NNN overlap met de Natura 2000-gebieden. Echter de wezenlijke kenmerken en waarden voor het NNN zijn breder dan de specifieke instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied. Het Natuurnetwerk Nederland is op provinciaal niveau vastgesteld in de Structuurvisie Ruimtelijke Ontwikkeling met verdere uitwerking in de Verordening Ruimte en Natuurbeheerplannen⁶.

De wezenlijke kenmerken en waarden zijn vastgelegd in de ambitiekaarten. In het Natuurbeheerplan zijn gebiedsbeschrijvingen toegevoegd die specifiek per gebied de wezenlijke kenmerken en waarden toelichten.

De grote wateren de Noordzee, de Waddenzee, het IJsselmeer en het Lauwersmeer maken deel uit van het Natura 2000-netwerk en worden beschermd op basis van de Wet Natuurbescherming. De

⁵ EHVJ zaak C-103/00 en zaak C -221/04

⁶ Natuurbeheerplannen worden jaarlijks geactualiseerd.

bescherming van de Waddenzee wordt daarnaast geregeld in het Barro. Deze grote wateren zijn wel opgenomen als EHS op de kaart Natuur om de samenhang van de EHS te handhaven en als basis voor subsidiëring van natuurbeheer. Daar waar sprake is van overlap van regelgeving, geldt de hogere regelgeving, in dit geval de Wet natuurbescherming.

2.5 Bevoegd gezag

Wet natuurbescherming

De provincies zijn het bevoegde gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en ontheffingen in het kader van de Wet natuurbescherming. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het rijk in de vorm van de minister van EZ bevoegd gezag. Dit betreffen handelingen en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk, zoals hoofdwegen, spoorwegen, hoofdvaarwegen Tracéwet, waterkeringen, militaire terreinen, gastransportnet, hoogspanningsleidingen, delfstoffen, kustlijn, bepaalde visserij, activiteiten Koninklijk Huis, etc. Voor het onderhavige project is het Ministerie van EZ bevoegd gezag.

Natuurnetwerk Nederland

Bij toetsing aan het beschermingsregime van het NNN is provincie Fryslân bevoegd gezag. Voor het onderhavige project is toetsing niet aan de orde omdat de Wet Natuurbescherming als hogere regelgeving van kracht is.

3 Beschrijving plangebied en oplossingsrichtingen

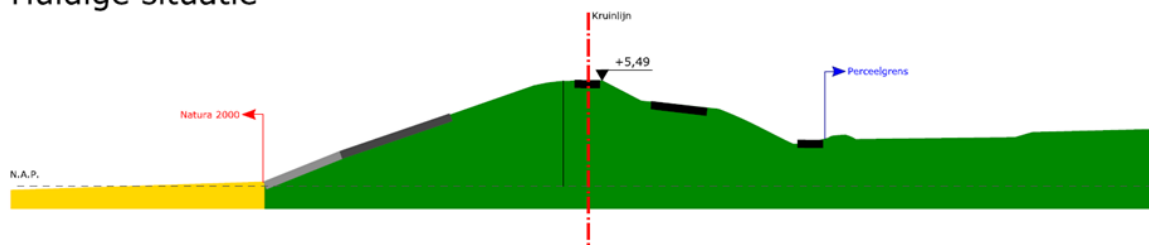
3.1 Plangebied

De Waddendijk, met een lengte van circa 1 km is gelegen op Vlieland ten zuiden van het dorp Oost-Vlieland tegen de Waddenzee aan. De dijk grenst aan de tuinen van de woningen van het dorp. Op het binnentalud is een fietspad gelegen en tegen de tuinen aan een voetpad. Op de kruin is eveneens een smalle strook verhard waarop gewandeld kan worden. De overige binnendijkse delen zijn onverhard en voorzien van gras. De buitendijkse delen bestaan voor de helft uit een onverhard deel met gras. Daaronder tot aan het wad bevindt zich een steenbekleding van basalt en basalton met daartussen plantengroei. Achter dijk ligt een wadplaat, variërend van circa 100 tot 300 meter breed tot aan de vaargeul. De dijk sluit aan op de duinen en hogere gronden en is opgedeeld in drie dijkvakken. In dijkvak twee ligt een duiker en in dijkvak één een coupure, zie figuur 3-1. Het plangebied van de dijkversterking op Vlieland ligt nabij drie Natura 2000-gebieden namelijk, de Waddenzee, de Noordzeekustzone en Duinen Vlieland (zie voor verdere beschrijving Hoofdstuk 6). Daarnaast maken de Waddenzee en grote delen van Vlieland onderdeel uit van Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN), zie ook Hoofdstuk 7. De huidige situatie van het dijkprofiel is weergegeven in zie figuur 3-1 en figuur 3-2..

Figuur 3-1 In bruin de locatie van de dijkversterking met de dijkvakken.

Huidige situatie

Figuur 3-2 Huidig dijkprofiel waddenzeedijk Vlieland

Afbeelding 3-1 Rechts: situatie vanaf de kruin en links de situatie gezien vanaf de teen van de dijk. Foto's: RHDHV

3.2 Oplossingsrichtingen

Het project is in de verkenningsfase en daarom zijn het ontwerp en de werkzaamheden vooralsnog niet bekend. In de opstartfase zijn een aantal initiële oplossingsrichtingen geformuleerd. Deze worden uitgewerkt in de memo oplossingsrichtingen. Vervolgens worden kansrijke oplossingsrichtingen geformuleerd, waar uiteindelijk een voorkeursalternatief uit wordt gekozen. De initiële oplossingsrichtingen zijn gebruikt om de mogelijke effecten op natuur te beschrijven en worden onderstaand kort toegelicht:

1. Vierkant verhogen

- Profiel binnen en buiten versterken, met als uiterste grens binnen of buitenrand pad achter dijk (geen extra ruimtebeslag).

2. Binnendijks verhogen

- Profiel buiten volledig behouden (bekleding buiten moet wel vervangen worden), binnendijks verhogen vanaf buitenste kruinlijn naar binnen toe.

3. Buitendijks verhogen

- Profiel binnenkant dijk volledig behouden (met berm en met pad), buitendijks verhogen vanaf binnenste kruinlijn naar buiten toe, dus extra ruimtebeslag op het wad.

4. Verruwing buitendijks

- Profiel binnen en buitendijks behouden, buitendijks verruwen (b.v. met breuksteen) op het wad, dus extra ruimtebeslag op het wad.

5. Geometrie buiten

- Met volledig behoud profiel binnen, buitendijks verflauwen.

6. Constructief kruin

- Constructieve oplossing op kruin.

7. Golfbreker op voorland

- Op de wadplaat voor de dijk wordt een golfbreker met breuksteen o.i.d. aangelegd. Behoud van binnen en buitentalud van de dijk, maar wel extra ruimtebeslag op de wadplaat. Vervangen bekleding buitentalud.

8. Inzet voorland/ verhogen voorland

- Gedeelte van de wadplaat wordt over ca 50 meter opgehoogd. Behoud van binnen en buitentalud, van de dijk, maar wel extra ruimtebeslag op de wadplaat. Vervangen bekleding buitentalud.

9. Hogere overslagdebieten + aanpassingen binnentalud

- Aanpassingen bekleding binnentalud zodat hogere overslagdebieten mogelijk zijn.

10. Constructief binnen

- Constructieve oplossingen aan binnenzijde dijk.

Ondanks dat het ontwerp nog niet bekend is, kan ervan uitgegaan worden dat de toekomstige werkzaamheden gepaard gaan met inzet van groot (diesel gestookt) materieel, zoals vrachtwagens, kranen en bulldozers. Voor de werkzaamheden is nog geen aannemer geselecteerd. Daarnaast is de periode van uitvoering nog onbekend. Dit is mede afhankelijk van de uitkomsten van de nog lopende verkennende onderzoeken.

4 Relevante verstoringsfactoren oplossingsrichtingen

In dit hoofdstuk worden de relevante verstoringsfactoren voor de oplossingsrichtingen beschreven. De verstoringsfactoren zijn gebaseerd op de effectindicator zoals aangereikt door het Ministerie van Economische Zaken. De effectenindicator geeft negentien mogelijke effecten. Van deze negentien mogelijke effecten worden onderstaand alleen de relevante verstoringsfactoren voor dit project in opgenomen.

Tabel 4-1 Relevante mogelijke verstoringsfactoren per oplossingsrichting

Relevante mogelijke verstoringsfactor	Oplossingsrichting
Ruimtebeslag	3, 4, 7, 8
Verzuring en vermisting door de lucht	1 t/m 10
Verandering dynamiek substraat	3, 4, 7, 8
Verstoring door geluid	1 t/m 10
Verstoring door licht	1 t/m 10
Verstoring door trillingen	1 t/m 10
Optische verstoring	1 t/m 10
Mechanische verstoring	1 t/m 10

In Tabel 4-1 is te zien dat alleen de verstoringsfactor 'ruimtebeslag' onderscheidend is tussen de oplossingsrichtingen. De overige genoemde verstoringsfactoren zijn dus van toepassing op alle oplossingsrichtingen. Hierbij zou alleen sprake kunnen zijn van onderscheid in de mate van verstoring. Op basis van de huidige uitwerking van de oplossingsrichtingen is de mate van verstoring nog niet te bepalen. In hoofdstuk 5 wordt getoetst of de verstoringsfactoren kunnen leiden tot een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn. In hoofdstuk 6 wordt beoordeeld of een verstoringsfactor kan leiden tot negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden.

5 Quickscan beschermde soorten

Voor de toetsing aan de beschermde soorten in en rondom het plangebied zijn allereerst verspreidingsgegevens opgevraagd uit de Nationale Databank Flora en Fauna (hierna: NDFF). Deze databank geeft onder andere informatie over waarnemingen en zeldzame planten en dieren. In de NDFF zijn alleen gevalideerde gegevens opgeslagen. Binnen de directe omgeving (straal van 500 meter) van het plangebied zijn verspreidingsgegevens van de afgelopen 10 jaar opgevraagd.

Daarnaast is er een oriënterend veldbezoek uitgevoerd op 2 oktober 2017 door Arne Kijk i de Vegte, ecooloog in dienst van RHDHV. Tijdens het onderzoek was het circa 16 graden, stond er een harde wind en was het grotendeels droog. Met het veldbezoek is gericht gekeken naar de aanwezigheid van natuurwaarden. Het veldbezoek is geen vlak dekkende inventarisatie, maar geeft wel een goed beeld van de huidige waarde van het plangebied voor soorten die mogelijk voorkomen op basis van eerdere onderzoeken en waarnemingen.

De toetsing is gebaseerd op de mogelijke verstoringsfactoren zoals beschreven in hoofdstuk 4.

Onderstaand wordt per soortgroep beschreven welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied of de directe omgeving kunnen voorkomen. Vervolgens is beoordeeld of tijdens de aanleg en met de nieuwe inrichting van de dijk sprake kan zijn van een overtreding van de Wn. Indien een overtreding van de Wn niet is uit te sluiten, dan zijn maatregelen opgenomen waarmee een overtreding voorkomen kan worden. Als laatste is samenvatting opgenomen van de quickscan.

5.1 Planten

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen gegevens bekend van beschermde planten. Tijdens het veldbezoek zijn ook geen beschermde planten waargenomen. Opgemerkt dient te worden dat het veldbezoek is uitgevoerd buiten de bloeiperiode van de meeste beschermde planten. De dijk bestaat uit een grasmengsel met kruiden zoals paardenbloem, smalle weegbree en duizendblad. Tussen de stenenbekleding groeien soorten als zeealsem en lamsoor. Op de dijk worden geen beschermde planten verwacht gelet op het intensieve maaibeheer. Buitendijks is sprake van wad, zonder plantengroei. Een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn voor beschermde planten is uitgesloten. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

5.2 Zoogdieren

In de Waddenzee komen de beschermde bruinvis (Habitatrichtlijnsoort), gewone zeehond en grijze zeehond (Andere soorten) voor. In het dorp zijn waarnemingen bekend van foeragerende ruige dwergvleermuizen (Habitatrichtlijnsoort). Tijdens het veldbezoek zijn deze soorten niet waargenomen, maar het habitat is wel geschikt in de directe nabijheid van het plangebied.

Bruinvis

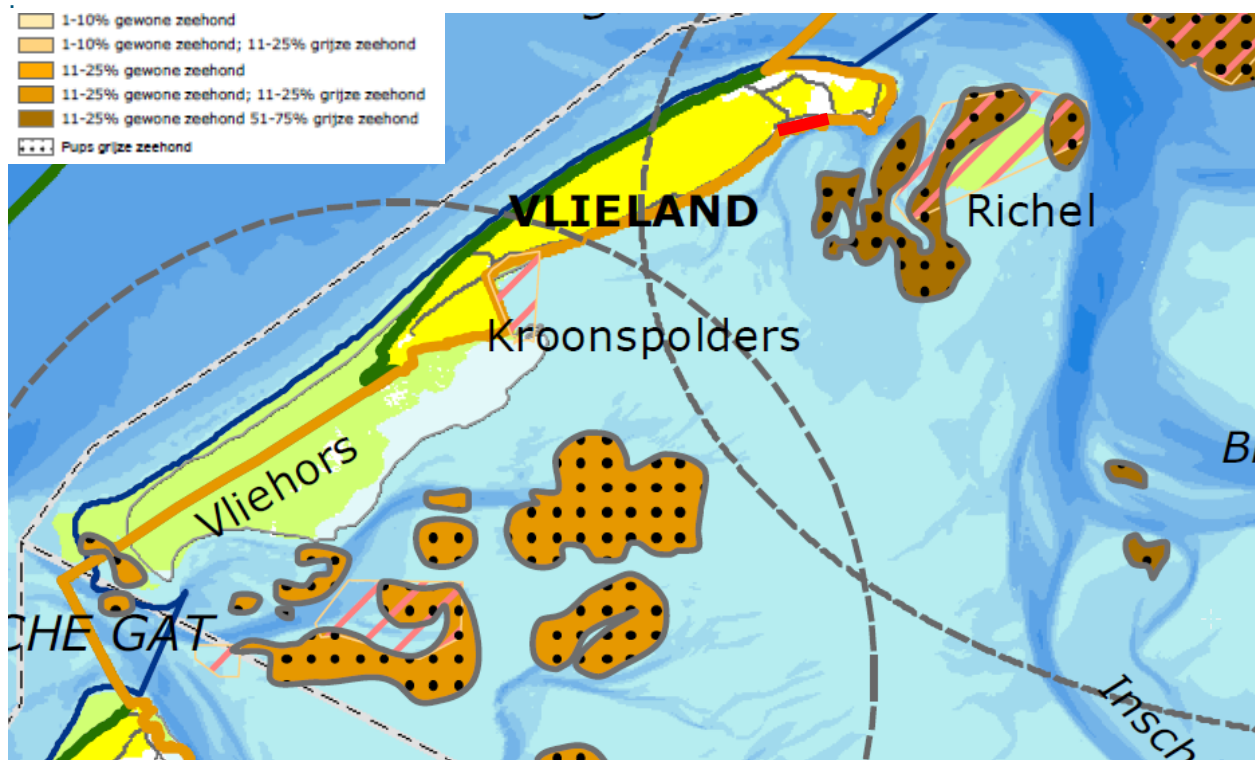
De bruinvis komt voornamelijk in de diepere delen van de Waddenzee voor om te foerageren. Bruinvissen in de Waddenzee worden voornamelijk in de winter waargenomen. Na de winter trekken bruinvissen naar de Noordzee (Zoogdierenvereniging). Het is in de aanlegfase mogelijk dat tijdens het aanvoeren van materiaal per schip bruinvissen zeer tijdelijk moeten uitwijken. Daarnaast brengen machines tijdens de aanlegfase extra geluid en trillingen met zich mee, waardoor bruinvissen mogelijk tijdelijk worden verstoord. In de Waddenzee zijn echter voldoende alternatieve foerageergebieden voorhanden, waardoor geen sprake is van permanente verstoring van bruinvissen. Habitatverlies is door de ingreep niet aan de orde. Er is hiermee geen sprake van een overtreding een verbodsbepaling uit de Wn. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Gewone zeehond en grijze zeehond

De gewone zeehond en grijze zeehond komen het gehele jaar voor in de Waddenzee. Zij gebruiken de droogvallende wadplaten bij eb als rustgebied en bij vloed wordt gejaagd. Daarnaast worden de zandplaten gebruikt om jongen te zogen (Zoogdierenvereniging). De meest kwetsbare periode voor zeehonden, is de periode dat zeehonden jongen zogen. Gewone zeehonden hebben jongen in de periode mei-juli en grijze zeehonden in de periode augustus en september (Zoogdierenvereniging). In Figuur 5-1 is een kaart weergegeven met de belangrijkste rustgebieden voor zeehonden. Hieruit blijkt dat de zandplaten rondom de Richel een belangrijk rustgebied en zooggebied zijn voor zeehonden, zeker voor grijze zeehond.

Deze zandplaten zijn gelegen op meer dan 1 km van het plangebied. Werkvoertuigen zoals, kranen, bulldozers en vrachtwagens brengen extra geluid met zich mee. De belangrijke ligplaatsen van zeehonden liggen op grote afstand waardoor het geluid al grotendeels is afgezwakt. Door deze grote afstand worden ook geen optische en mechanische verstoring verwacht. Toch is verstoring van zeehonden niet geheel uit te sluiten.

De aanvoer van materieel vindt mogelijk wel plaats op een kortere afstand van de ligplaatsen van zeehonden. De vaargeul ligt op circa 200 meter van de Richel en daarmee ook van de ligplaatsen van zeehonden. Verwacht wordt dat materiaal met grote schepen wordt aangevoerd, waarmee het aantal vaarbewegingen beperkt blijven en wegvalt binnen de vaarbeweging tijdens het huidige gebruik. Mocht toch sprake zijn van verstoring (door geluid, trillingen, licht, mechanisch of optisch), dan wordt geen verbodsbepaling overtreden. Er is namelijk geen sprake van het opzettelijk vernielen en beschadigen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van zeehonden (enige relevante verbodsbepaling dat aan de orde is). Een overtreding van één van de verbodsbepalingen uit de Wn is daarmee niet aan de orde. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Figuur 5-1 Belangrijkste ligplaatsen voor zeehonden ten opzichte van het plangebied, weergegeven met rode streep (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2016).

Vleermuizen

In het dorp Oost-Vlieland zijn waarnemingen bekend van foeragerende ruige dwergvleermuizen (alle soorten vleermuizen zijn Habitatrichtlijnsoorten). Door het ontbreken van gebouwen en woningen in het plangebied kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied worden uitgesloten. De dijk vormt een lijnvormige element en kan gebruikt worden als vliegrouwe/ migratieroute voor vleermuizen. Door uitstraling van licht kunnen vleermuizen worden verstoord. Door tijdens de inrichtingsmaatregelen passende maatregelen te nemen (licht-beperkende maatregelen) kan verstoring van vleermuizen worden voorkomen. Er is dan geen sprake van een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Overige zoogdieren

Daarnaast zijn waarnemingen bekend van haas, konijn en egel (Andere soorten), op in en directe omgeving van de dijk. Voor deze soorten geldt echter een algemene vrijstelling. Dit betekent dat alleen de zorgplicht geldt voor deze soorten, zie Hoofdstuk 8.

5.3 Amfibieën

In de duinen ten noordwesten van de dijk zijn waarnemingen bekend van rugstreeppad (Habitatrichtlijnsoort). Tijdens het veldbezoek zijn geen rugstreeppadden waargenomen.

Rugstreeppad

De rugstreeppad komt voor op zanderige terreinen zoals de duinen, de uiterwaarden van de grote rivieren, opgespoten terreinen, heidevelden en akkers. Voor de voortplanting is de rugstreeppad afhankelijk van ondiepe wateren, die vrij snel opwarmen (RAVON). Voor landhabitat moeten een vergraafbare bodem beschikbaar zijn of schuilplekken onder materialen zoals hout en tegels. In het plangebied is geen geschikt leefgebied aanwezig voor rugstreeppad. De aanwezigheid van rugstreeppad in het plangebied is uitgesloten. Tijdens de aanlegfase kan dit anders zijn. Rugstreeppadden staan er om bekend bouwterreinen te koloniseren als voortplantingsgebied en overwinteringsgebied. In de plassen die op bouwterreinen ontstaan, kunnen rugstreeppadden hun eitjes afzetten. In de zanddepots en op open gegraven terreinen kunnen rugstreeppadden zich ingraven voor hun winterverblijf. Tijdens de inrichtingsfase kunnen dan verblijfplaatsen worden aangetast/ vernietigd en rugstreeppadden worden verstoord. Door voor de inrichtingswerkzaamheden passende maatregelen te nemen (bijvoorbeeld het plaatsen van paddenschermen) kan voorkomen worden dat rugstreeppadden het bouwterrein in gebruik neemt. Een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn wordt zo voorkomen. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Overige amfibieën

Verder zijn waarnemingen bekend van gewone watersalamander in een poel ten oosten van het plangebied (Andere soorten). Daarnaast kunnen in de duinen andere algemene amfibieën voorkomen. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling. Dit betekent dat alleen de zorgplicht geldt, zie Hoofdstuk 8.

5.4 Reptielen

Zandhagedis

In de duinen ten noordwesten van de dijk komen zandhagedissen voor (Habitatrichtlijnsoort). Zandhagedissen komen voor in zandige, droge, open terreinen in heiden en duinen, met struikhei en helm als de belangrijkste structuurbepalende soorten (BIJ12, 2017). Dit habitat ontbreekt in het plangebied waardoor het voorkomen van zandhagedissen wordt uitgesloten. Voor zover bekend zijn zandhagedissen niet gevoelig voor verstoring zoals geluid/trillingen. Op Vlieland komen geen andere soorten reptielen voor. Met de voorgenomen inrichting is verstoring of aantasting van leefgebied van

zandhagedis niet aan de orde en daarmee geen sprake van een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen

5.5 Vissen

In de Waddenzee komen geen beschermde vissen (hoofdstuk 3 van de Wn) voor. Verder zijn geen watervoerende elementen in het plangebied aanwezig. Daarnaast zijn in de directe omgeving van het plangebied geen beschermde soorten bekend. Verstoring op beschermde vissen is op voorhand uitgesloten. De werkzaamheden hebben geen overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn tot gevolg. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

5.6 Broedvogels

De dijk is niet geschikt als broedplaats voor vogels door de korte vegetatie en de beperkte schuilmogelijkheden. In struiken in de aangrenzende tuinen kunnen wel algemene broedvogels voorkomen. Daarnaast kan op de kwelder Westerveld, aangrenzend van het plangebied soorten als graspieper tot broeden komen. Mogelijk zijn verstoring door licht, geluid, trillingen, optische en mechanische verstoring aan de orde tijdens de inrichtingsfase. Door passende maatregelen te nemen kan een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn worden voorkomen. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

5.7 Ongewervelden

In de duinen ten noordwesten van de dijk zijn waarnemingen bekend van duinparelmoervlinder en grote parelmoervlinder (Andere soorten). Van grote parelmoervlinder zijn ook enkele waarnemingen bekend op de dijk. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde ongewervelden waargenomen.

Grote parelmoervlinder en duinparelmoer vlinder

Grote parelmoervlinder leeft in kruidenrijke vegetaties met een structuur waarin open grond, lage en hoge vegetaties elkaar afwisselen. De waardplanten van grote parelmoervlinder zijn diverse soorten viooltjes (Vlinderstichting). Duinparelmoervlinder is te vinden in gelijksoortig habitat. Gelet op de structuur van de dijk (voornamelijk gras met weinig structuur) vormt de dijk geen essentieel leefgebied voor grote parelmoervlinder en duinparelmoervlinder. Geschikt leefgebied is wel aanwezig in de duinen ten noordwesten van het plangebied, waar ook de meeste waarnemingen bekend zijn. Door onder andere de kleine dispersieafstand (max. enkele tientallen meters) is het zeer onwaarschijnlijk dat individuen door de ingreep worden gedood. Door de ingreep gaat geen essentieel leefgebied van grote parelmoervlinder en duinparelmoervlinder verloren. Er zal geen sprake zijn van het overtreden van een verbodsbepaling uit de Wn.

5.8 Samenvatting quickscan beschermde soorten

In Tabel 5-1 is een samenvatting opgenomen van de conclusies uit dit hoofdstuk. Voor geen enkele soortgroep is op voorhand sprake van een overtreding van de verbodsbepaling uit de Wn. Uit de onderstaande tabel blijkt dat geen onderscheid is tussen de oplossingsrichtingen op het gebied van soortbescherming. Wel dienen vooraf voor enkele soorten passende mitigerende maatregelen genomen te worden om een overtreding van een verbodsbepaling te voorkomen. Het gaat hierbij om vleermuizen, rugstreeppad en broedvogels.

Tabel 5-1 Conclusies per soortgroep. Groen: Geen overtreding verbodsbepaling Wn, Oranje: Geen overtreding verbodsbepaling Wn indien aanvullende maatregelen worden genomen.

Oplossings-richting	Planten	Zoogdieren	Amfibieën	Reptielen	Vissen	Broedvogels	Ongewervelden
1		1	2			3	
2		1	2			3	
3		1	2			3	
4		1	2			3	
5		1	2			3	
6		1	2			3	
7		1	2			3	
8		1	2			3	
9		1	2			3	
10		1	2			3	

Vleermuizen

¹ Mogelijk is verstoring van vleermuizen aan de orde door de werkzaamheden, door de aanwezigheid van extra lichtbronnen. Verstoring van vleermuizen kan voorkomen worden door licht-beperkende maatregelen te nemen of in het actieve seizoen niet 's nachts te werken. Hiermee wordt een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn voorkomen.

Rugstreepad

² Rugstreepadden kunnen mogelijk het plangebied in gebruik nemen tijdens de werkzaamheden en daarmee kunnen rugstreepadden worden gedood, of vaste rust- en verblijfplaatsen worden aangetast/vernield. Dit is een overtreding van de Wn. Het koloniseren van rugstreepadden in het plangebied kan voorkomen worden door voorafgaand aan de werkzaamheden een amfibieënscherm te plaatsen en het plangebied vrij te houden van rugstreepadden door geen stapel stenen en hopen zand te hebben liggen. Hiermee wordt een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn voorkomen.

Broedvogels

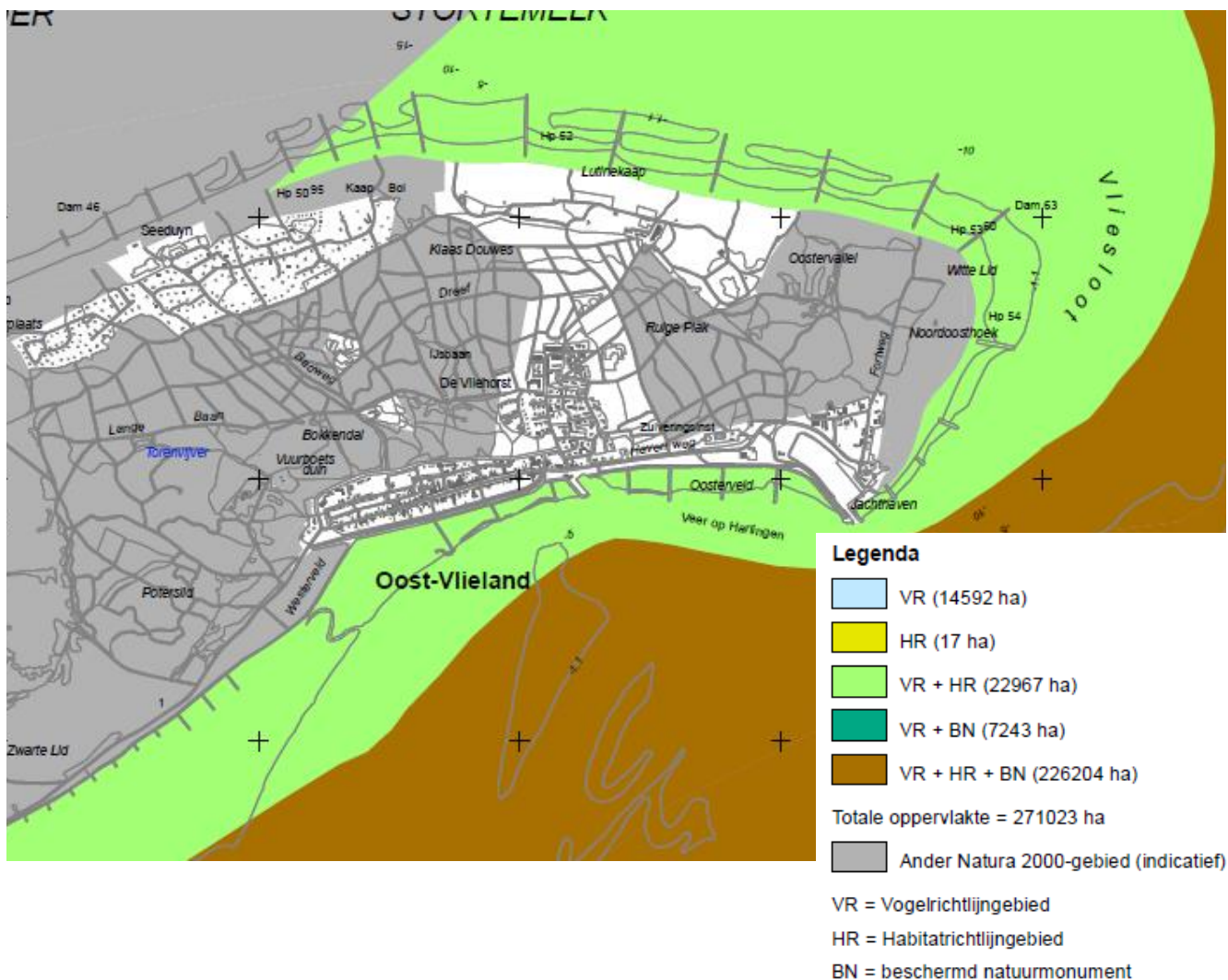
³ Broedvogels kunnen verstoord worden tijdens de werkzaamheden. Indien de werkzaamheden doorlopen tot in het broedseizoen of starten in het broedseizoen, dan moeten mitigerende maatregelen worden genomen om verstoring op broedende vogels te voorkomen. Voorbeelden zijn het vooraf kaal maken van de dijk en dagelijks met de weidesleep erover, het plaatsen van vlaggen/ wapperend plastic, e.d. Hiermee wordt een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn voorkomen.

Algemeen

Tijdens de uitvoeringsfase moet een op maat gemaakte ecologisch werkprotocol aanwezig zijn. Dit ecologisch werkprotocol zorgt dat een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn voorkomen wordt en geeft invulling aan de zorgplicht. Dit protocol kan pas opgesteld worden als de exacte werkzaamheden bekend zijn.

6 Voortoets Natura 2000-gebieden

In de directe nabijheid van het plangebied waddendijk Vlieland liggen drie Natura 2000-gebieden, de Waddenzee, Duinen Vlieland en de Noordzeekustzone (zie Figuur 6-1).

Figuur 6-1 Ligging Natura 2000 Waddenzee rondom Oost Vlieland (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2016).

Voor de Voortoets worden de verstoringsfactoren gebruikt zoals beschreven bij Hoofdstuk 4. Van ruimtebeslag in de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone en Duinen Vlieland door de oplossingsrichtingen zal geen sprake zijn en worden niet verder behandeld.

De toetsingen worden per Natura 2000-gebied uitgevoerd in de onderstaande paragrafen. Eerst wordt een algemene beschrijving van het Natura 2000-gebied weergegeven met de instandhoudingsdoelstellingen voor de Natura-2000 gebieden. Vervolgens wordt per storingsfactor of een samenvoeging van storingsfactoren weergegeven of er sprake kan zijn van een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Indien een significant negatief effect niet is uit te sluiten, dan worden maatregelen opgesteld of andere vervolgacties. Als eerst wordt Natura 2000-gebied de Waddenzee behandeld, gevolgd door Duinen Vlieland en tot slot de Noordzeekustzone. Soms

gelden voor Duinen Vlieland en Noordzeekustzone eenzelfde effectenbeoordeling en maatregelen als voor de Waddenzee. In dat geval wordt verwezen naar de effectenbeoordeling voor de Waddenzee.

6.1 Waddenzee

De Waddenzee is het grootste Natura 2000-gebied in ons land. De Waddenzee bestaat uit een complex van diepe geulen en ondiep water met zand- en slibbanken waarvan grote delen bij eb droog vallen. Deze banken worden doorsneden door een fijn vertakt stelsel van geulen. Langs het vasteland en de eilanden liggen verspreid kweldergebieden, die door grote verschillen in vocht- en zoutgehalte bijdragen aan een zeer diverse flora en vegetatie. De Waddenzee is vooral van belang voor de enorme aantallen vogels die de wadplaten en kwelders tijdens hun trek aandoen of broeden op de kwelders, stranden en in de duinen. De migrerende vogels worden aangetrokken door de droogvallende wadplaten met hun hoge dichtheid aan scheldieren, wormen, kreeftachtigen en ander voedsel. De diepere wateren zijn van belang als kraamkamer voor vissoorten uit de Noordzee. Voorts herbergt de Waddenzee het overgrote deel van de populatie zeehonden in ons land, evenals de grootste oppervlakte aan kwelder- gemeenschappen. De dijken langs de wadden vormen vaak hoogwatervluchtplaatsen (HVP's) die wadvogels bij hoog-/stormtij gebruiken om te rusten (Ministerie van Economische Zaken). In

Tabel 6-1 zijn de habitatsoorten, habitattypen, broedvogels en niet-broedvogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen voor de Waddenzee zijn geformuleerd weergegeven.

Tabel 6-1 Instandhoudingsdoelstellingen Waddenzee (Ministerie van Economische Zaken)

Habitattypen Waddenzee					
H1110A	Permanent overstroomde zandbanken (getijdengebied)	H1320	Slijkgrasvelden	H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)
H1130	Estuaria	H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)
H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	H2160	Duindoornstruwelen
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	H2110	Embryonale duinen	H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	H2120	Witte duinen		
Habitatsoorten Waddenzee					
H1014	Nauwe korfslak	H1099	Rivierprik	H1364	Grijze zeehond
H1095	Zeeprik	H1103	Fint	H1365	Gewone zeehond
Broedvogels Waddenzee					
A034	Lepelaar	A137	Bontbekplevier	A193	Visdief
A063	Eider	A138	Strandplevier	A194	Noordse Stern
A081	Bruine Kiekendief	A183	Kleine Mantelmeeuw	A195	Dwergstern
A082	Blauwe Kiekendief	A191	Grote stern	A222	Velduil
A132	Kluut				

Niet-broedvogels Waddenzee					
A005	Fuut	A054	Pijlstaart	A142	Kievit
A017	Aalscholver	A056	Slobeend	A143	Kanoet
A034	Lepelaar	A062	Toppereend	A144	Drieteenstrandloper
A037	Kleine Zwaan	A063	Eider	A147	Krombekstrandloper
A039b	Toendrarietgans	A067	Brilduiker	A149	Bonte strandloper
A043	Grauwe Gans	A069	Middelste Zaagbek	A156	Grutto
A045	Brandgans	A070	Grote Zaagbek	A157	Rosse grutto
A046	Rotgans	A103	Slechtvalk	A160	Wulp
A048	Bergeend	A130	Scholekster	A161	Zwarte ruiter
A050	Smient	A132	Kluut	A162	Tureluur
A051	Krakeend	A137	Bontbekplevier	A164	Groenpootruiter
A052	Wintertaling	A140	Goudplevier	A169	Steenloper
A053	Wilde eend	A141	Zilverplevier	A197	Zwarte Stern

Ruimtebeslag

De oplossingsrichtingen 3, 4, 7 & 8 gaan uit van een dijkversterking met ruimtebeslag buitendijks. Hierdoor is sprake van een oppervlakteverlies van habitatype H1140A, Slik- en zandplaten (Waddenzee). Dit is negatief te noemen doordat een behoudsdoelstelling is geformuleerd voor de habitatype H1140A Slik- en zandplaten. Een passende beoordeling moet inzichtelijk maken of sprake is van significant negatieve effecten door ruimtebeslag. Voor de overige oplossingsrichtingen is geen sprake van ruimtebeslag. Negatieve effecten door deze oplossingsrichtingen (1, 2,3, 6, 9 &10) door ruimtebeslag kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Verzuring en vermesting door stikstof uit de lucht

De beoogde inrichting zal niet leiden tot uitstoot van stikstof in de lucht en heeft daardoor geen negatief effect op stikstofgevoelige instandhoudingsdoelen van de Waddenzee.

Voor de aanlegfase ligt dit anders. Er worden naar verwachting meerdere dieselgestookte kranen en andere machines ingezet bij de realisatie van de nieuwe dijk. Dit zal leiden tot depositie van stikstof in stikstofgevoelige habitats binnen De Waddenzee (Zilte pionierbegroeiingen, Slijkgrasvelden, Schorren en zilte graslanden, Embryonale duinen, en Witte duinen). Voor de Waddenzee is een grenswaarde vastgesteld van 0,05 mol/ha/j. (Rijksoverheid, 2017). Op basis van vergelijkbare projecten wordt verwacht dat deze grenswaarde wordt overschreden. Significant negatieve effecten op gebieden met stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen kunnen tijdens de inrichtingsfase niet op voorhand worden uitgesloten. Daarom wordt geadviseerd een AERIUS berekening uit te voeren. De AERIUS Calculator berekent de stikstofdepositie van projecten en plannen op de omringende stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De resultaten moeten in de vervolgstudies en de passende beoordeling verder verwerkt worden. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Verandering dynamiek substraat

De oplossingsrichtingen 3, 4, 7 & 8 gaan uit van een dijkversterking met ruimtebeslag buitendijks. Dit kan lijden tot een verandering van de morfologische omstandigheden. Hoe meer ruimte beslag, hoe groter de effecten worden verwacht. Zand- en slibafzetting kunnen hierdoor veranderen en daarmee ook de samenstelling van de slik – en zandplaten. Negatieve effecten door een verandering van de dynamiek van

het substraat zijn op voorhand niet uit te sluiten. Een passende beoordeling moet inzichtelijk maken of er sprake kan zijn van een (significant) negatieve effect.

Voor de overige oplossingsrichtingen is geen sprake van ruimtebeslag. Negatieve effecten door deze oplossingsrichtingen 1, 2, 5, 6, 9 en 10 door verandering dynamiek substraat kunnen op voorhand worden uitgesloten.

Verstoring door geluid, licht en trillingen

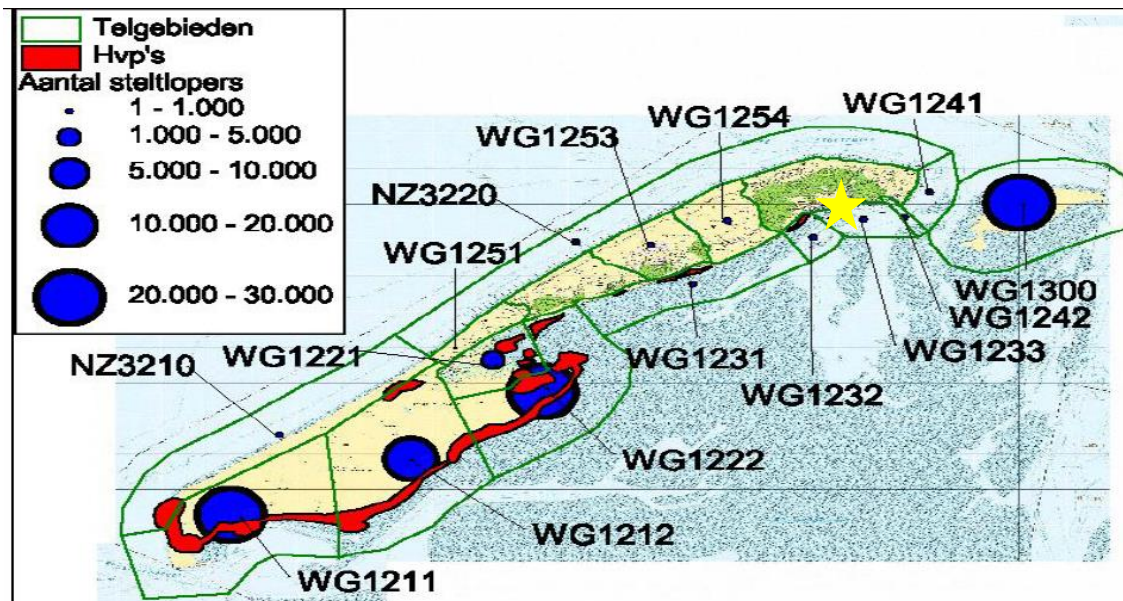
De gebruiksfase van de nieuwe dijk leidt niet tot aanvullende geluidsverstoring. In de aanlegfase van de nieuwe dijk is dit anders. Hierbij wordt groot materieel ingezet extra die geluid, licht en trillingen met zich meebrengen. Vooral broedvogels, niet-broedvogels (trekvoegels) en zeehonden zijn gevoelig voor deze verstoringen.

Broedvogels

Tijdens de aanlegfase is mogelijk verstoring van broedvogels aan de orde. Een bekende broedplaats voor vogels is de Richel. Hier broeden grote aantallen kleine mantelmeeuwen en in sommige jaren kleine aantallen visdieven, dwergsterns, eiders en bontbekplevierers. (SOVON, 2015). Verdere broedplaatsen moeten verder inzichtelijk worden gemaakt. Verstoring door licht, geluid en trillingen is op voorhand niet uitgesloten. In een passende beoordeling moet inzichtelijk worden gemaakt wat de belangrijkste broedplaatsen zijn. Daarnaast moet een berekening worden gemaakt met de maximale geluidscontouren tot de broedgebieden en moet beoordeeld worden of sprake is van (significant) negatieve effecten op broedvogels. Negatieve effecten op broedvogels door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het donker uit te voeren of uitstraling richting de broedgebieden te voorkomen. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Niet-Broedvogels

Aangrenzend ten westen van het plangebied is de kwelder Westerveld aanwezig die voornamelijk bij extreem hoog water functioneert als hoogwatervluchtplaats (hierna hvp) voor o.a. steenloper, scholekster en tureluur (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2016). In de verdere omgeving van het plangebied zijn twee belangrijke hoogwatervluchtplaatsen, namelijk de Richel en Vliehors. Vooral de Richel is een bekende hoogwatervluchtplaats voor grote groepen vogels. Op de Richel kunnen grote groepen vogels voorkomen zoals tienduizenden kanoeten en bonte strandlopers en grote groepen rosse grutto's en wulpen. In de maand september verblijven de grootste aantallen vogels op de Richel, circa 70.000 (SOVON, 2015).

Figuur 6-2 Ligging plangebied (gele ster) ten opzichte van de hvp's (rood en blauw). (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2016).

Op Ameland wordt in de periode 2015-2017 de Waddenzee versterkt met een traject van 16,5 km. Door EcoSense is in deze periode onderzoek gedaan naar de effecten van de werkzaamheden aan de waddijk op het aantal vogels tijdens hoogwater. Opgemerkt dient te worden dat de onderzoeksresultaten uit 2017 nog niet bekend zijn. Uit de rapportage van 2016 blijkt dat voor zeven soorten (eider, scholekster, bontbekplevier, zilverplevier, wulp, rosse grutto en kluut) verstoringen zijn opgetreden. Een deel van de vogels verlieten of vermeden hun voorkeursgebied en weken uit naar een ander gebied en keerden de volgende laagwaterperiode niet terug naar het oorspronkelijke foerageergebied (EcoSense, 2016).

Negatieve effecten door geluid, licht en trillingen op foeragerende en overtuigende vogels zijn op voorhand niet uitgesloten. In een passende beoordeling moet verder inzichtelijk worden gemaakt wat de belangrijkste foerageergebieden en hvp's van de vogels zijn. Daarnaast moet een berekening worden gemaakt voor de maximale geluidscontouren tot de foerageergebieden en hvp's. Dan kan beoordeeld worden of sprake is van (significant) negatieve effecten op niet-broedvogels. Negatieve effecten op broedvogels door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het echermer en donker uit te voeren of uitstraling richting wad en hvp's te voorkomen. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Gewone zeehond en grijze zeehond

In hoofdstuk 5 is al een uitgebreide effectenbeoordeling uitgevoerd voor zeehonden. Uit deze effectenbeoordeling blijkt dat het niet is uit te sluiten dat zeehonden worden verstoord door geluid, licht en trillingen. Eerst moet inzichtelijk worden gemaakt wat de maximale geluidscontouren zijn. Hierbij is het tevens van belang dat verstoring als gevolg van onderwatergeluid wordt onderzocht. In een passende beoordeling moet beoordeeld worden of sprake is van (significant) negatieve effecten op gewone zeehond en grijze zeehond. Negatieve effecten op zeehonden door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het donker uit te voeren of uitstraling richting de rust- en zoogplaatsen te voorkomen. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Optische en mechanische verstoring

Optische en mechanische verstoring vallen samen met de verstoring door geluid, licht en trilling (zie voor effect bovenstaande tekst).

6.2 Duinen Vlieland

Het Natura 2000-gebied 'Duinen Vlieland' heeft een oppervlakte van 1535 ha. Daarin zijn nagenoeg het gehele duingebied en de Kroonspolders opgenomen. Door de grote landschappelijke afwisseling is het gebied rijk aan planten- en diersoorten. Mede omdat slechts een klein deel van het eiland is ingepolderd heeft Vlieland een relatief gaaf Duingebied. De droge duinen zijn relatief kalkarm, wat zich uit in korstmosrijke duingraslanden en fraaie heidebegroeiingen. Van bijzonder belang zijn de Kroonspolders, een reeks van bedijkte valleien met goed ontwikkelde valleivegetatie, en de Vliehors, een uitgestrekte strandvlakte met pionierduinen, jonge kwelders en valleitjes met Groenknolorchis (*Liparis loeselii*). De Kroonspolders behoren tot de beste voorbeelden van kalkrijke duinvalleien in ons land. Het gebied is aangewezen voor habitattypen en soorten (bestaande uit broedvogels, niet-broedvogels en habitatsorten) (Ministerie van Economische Zaken). In Tabel 6-2 zijn de habitatsorten, habitattypen, broedvogels en niet-broedvogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen voor de Duinen Vlieland zijn geformuleerd weergegeven.

Tabel 6-2 Instandhoudingsdoelstellingen Duinen Vlieland

Habitattypen Duinen Vlieland					
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	H2140A	Duinheiden met kraaihei (vochtig)	H2180B	Duinbossen (vochtig)
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	H2140B	Duinheiden met kraaihei (droog)	H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)
H2120	Witte duinen	H2150	Duinheiden met struikhei	H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	H2160	Duindoornstruwelen	H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	H2170	Kruipwilgstruwelen		
H2130C	*Grijze duinen (heischraal)	H2180A	Duinbossen (droog)		
Habitatsorten Duinen Vlieland					
H1903	Groenknolorchis				
Broedvogels Duinen Vlieland					
A017	Aalscholver	A081	Bruine Kiekendief	A183	Kleine Mantelmeeuw
A034	Lepelaar	A082	Blauwe Kiekendief	A277	Tapuit
A063	Eider	A119	Porseleinhoen		
Niet-broedvogels Duinen Vlieland					
A017	Aalscholver	A054	Pijlstaart	A132	Kluut
A034	Lepelaar	A056	Slobeend	A162	Tureluur

Verzuring en vermisting door stikstof uit de lucht

De beoogde inrichting zal niet leiden tot uitstoot van stikstof in de lucht en heeft daardoor geen negatief effect op stikstofgevoelige instandhoudingsdoelen van de Duinen Vlieland.

Voor de aanlegfase ligt dit anders. Er worden naar verwachting meerdere diesel gestookte kranen en andere machines ingezet bij de realisatie van de nieuwe dijk. Dit zal leiden tot depositie van stikstof in stikstofgevoelige habitats binnen Duinen Vlieland. Alle aangewezen habitattypen voor de Duinen Vlieland zijn stikstofgevoelig. Voor Duinen Vlieland is een grenswaarde vastgesteld van 1,0 mol/ha/j. (Rijksoverheid, 2017). Significant negatieve effecten op gebieden met stikstofgevoelige

instandhoudingsdoelstellingen kunnen tijdens de inrichtingsfase niet op voorhand worden uitgesloten. Daarom wordt geadviseerd een AERIUS berekening uit te voeren. De AERIUS Calculator berekent de stikstofdepositie van projecten en plannen op de omringende stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De resultaten moeten in de vervolgstudies en passende beoordeling verder verwerkt worden. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Verandering dynamiek substraat

De ontwikkelingen die binnen het plangebied plaatsvinden, leiden niet tot een verandering van de dynamiek van het substraat in de Duinen Vlieland. Significant negatieve effecten als gevolg van verandering dynamiek substraat kunnen op voorhand kunnen uitgesloten. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Verstoring door geluid, licht en trillingen

De gebruiksfase van de nieuwe dijk leidt niet tot aanvullende geluidsverstoring. In de aanlegfase van de nieuwe dijk is dit anders. Hierbij wordt groot materieel ingezet die extra geluid, licht en trillingen met zich meebrengen. Vooral broedvogels, niet-broedvogels (trekvogels) en zeehonden zijn gevoelig voor deze verstoringen.

Broedvogels

Tijdens de aanlegfase is mogelijk verstoring van broedvogels aan de orde. Het belangrijkste broedgebied liggen vooral in de duinen en duinvalleien ten westen van het bosgebied dat om Oost-Vlieland is gelegen, op meer dan 1 kilometer tot het plangebied (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2016).

Verdere broedplaatsen zijn nog niet inzichtelijk. Verstoring door licht, geluid en trillingen zijn daarom op voorhand niet uitgesloten. In een passende beoordeling moet inzichtelijk worden gemaakt wat de belangrijkste broedplaatsen van de vogels zijn. Daarnaast moet een berekening worden gemaakt met de maximale geluidscontouren tot de broedgebieden en moet beoordeeld worden of sprake is van (significant) negatieve effecten op broedvogels. Negatieve effecten op broedvogels door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het schermer of donker uit te voeren of uitstraling richting de broedgebieden te voorkomen. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Niet-Broedvogels

Voor de Duinen Vlieland zijn minder niet-broedvogels aangewezen dan voor de Waddenzee. De niet-broedvogels die wel zijn aangewezen voor Duinen Vlieland, zijn ook aangewezen voor de Waddenzee. Negatieve effecten door geluid, licht en trillingen zijn op foeragerende en overtijdende vogels zijn op voorhand niet uitgesloten. In een passende beoordeling moet verder inzichtelijk worden gemaakt wat de belangrijkste foerageergebieden en hvp's van de vogels zijn. Daarnaast moet een berekening worden gemaakt met de maximale geluidscontouren tot de rust- en foerageergebieden en moet beoordeeld worden of sprake is van (significant) negatieve effecten op niet-broedvogels. Negatieve effecten op broedvogels door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het donker uit te voeren of uitstraling richting wad en hvp's te voorkomen. Er is geen onderscheidend vermogen tussen de oplossingsrichtingen. Negatieve effecten op niet-broedvogels door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het donker uit te voeren of uitstraling richting de broedgebieden te voorkomen. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Optische en mechanische verstoring

Optische en mechanische verstoring vallen samen met de verstoring door geluid, licht en trilling (zie voor effect bovenstaande tekst).

6.3 Noordzeekustzone

De overgang van de open zee naar land wordt in ons land gevormd door de Noordzeekustzone. Hiervan is het gedeelte tussen Bergen en de monding van de Eems als Natura 2000-gebied bestempeld. Dit zandige kustgebied bestaat uit kustwateren, ondiepten, enkele zandbanken en de stranden van noordelijk Noord-Holland en de Waddeneilanden. Permanent met zeewater overstroomde zandbanken komen met name voor in de buitendelta's van de zeegaten tussen de Waddeneilanden. Deze zandige, dynamische kust is internationaal gezien een zeldzaam biotoop en herbergt lokaal grote hoeveelheden schelpdieren. Mede daardoor vormt het in de winter een belangrijk foerageergebied voor soorten als Zwarte zee-eend en Eidereend. Het gebied is ook een belangrijke kraamkamer voor mariene vissoorten (Ministerie van Economische Zaken). In Tabel 6-3 zijn de habitatsoorten, habitattypen, broedvogels en niet-broedvogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen voor de Noordzeekustzone zijn geformuleerd weergegeven.

Tabel 6-3 Instandhoudingsdoelstellingen Noordzeekustzone

Habitattypen Noordzeekustzone					
H1110B	Permanent overstroomde zandbanken (Noordzeekustzone)	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zevetmuur)	H2110	Embryonale duinen
H1140B	Slik- en zandplaten (Noordzeekustzone)	H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)				
Habitatsoorten Noordzeekustzone					
H1095	Zeeprik	H1103	Fint	H1364	Grijze zeehond
H1099	Rivierprik	H1351	Bruinvis	H1365	Gewone zeehond
Broedvogels Noordzeekustzone					
A137	Bontbekplevier	A138	Strandplevier	A195	Dwergstern
Niet-broedvogels Noordzeekustzone					
A001	Roodkeelduiker	A065	Zwarte zee-eend	A144	Drieteenstrandloper
A002	Parelduiker	A130	Scholekster	A149	Bonte strandloper
A017	Aalscholver	A132	Kluut	A157	Rosse grutto
A048	Bergeend	A137	Bontbekplevier	A160	Wulp
A062	Toppereend	A141	Zilverplevier	A169	Steenloper
A063	Eider	A143	Kanoet	A156	Grutto

Verzuring en vermisting door stikstof uit de lucht

De beoogde inrichting zal niet leiden tot uitstoot van stikstof in de lucht en heeft daardoor geen negatief effect op stikstofgevoelige instandhoudingsdoelen van de Noordzeekustzone.

Voor de aanlegfase ligt dit anders. Er worden naar verwachting meerdere dieselgestookte kranen en andere machines ingezet bij de realisatie van de nieuwe dijk. Dit zal leiden tot depositie van stikstof in stikstofgevoelige habitats (Zilte pionierbegroeiingen en Schorren en zilte graslanden) binnen de Noordzeekustzone. Voor de Noordzeekustzone is (nog) geen grenswaarde vastgesteld en moet daarom apart beoordeeld worden. Significant negatieve effecten op gebieden met stikstofgevoelige instandhoudingsdoelstellingen kunnen tijdens de inrichtingsfase niet op voorhand worden uitgesloten. Daarom wordt geadviseerd een AERIUS berekening uit te voeren. De AERIUS Calculator berekent de

stikstofdepositie van projecten en plannen op de omringende stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De resultaten moeten in de vervolgstudies en de passende beoordeling verder verwerkt worden. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Verandering dynamiek substraat

De ontwikkelingen die binnen het plangebied plaatsvinden leiden niet tot een verandering van de dynamiek van het substraat in de Noordzee. Significant negatieve effecten als gevolg van verandering dynamiek substraat kunnen op voorhand kunnen uitgesloten. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Verstoring door geluid, licht en trillingen

De gebruiksfase van de nieuwe dijk leidt niet tot aanvullende geluidsverstoring. In de aanlegfase van de nieuwe dijk is dit anders. Hierbij wordt groot materieel ingezet die extra geluid, licht en trillingen met zich meebrengen.

Broedvogels

Tijdens de aanlegfase is mogelijk verstoring van broedvogels aan de orde. Van bontbekplevier en dwergstern zijn alleen broedgevallen bekend op de uiterste westpunt van Vliehors en van strandplevier op de westkant van Kroon's Polders, ver van het plangebied vandaan. (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2016). Significant negatieve effecten op broedvogels door geluid en trillingen (betreft de doelsoorten van de Noordzeekustzone) worden niet verwacht door de werkzaamheden. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Niet-Broedvogels

Voor de Noordzeekustzone zijn minder niet-broedvogels aangewezen dan voor de Waddenzee. Wel zijn drie andere soorten aangewezen, het gaat hierbij om de roodkeelduiker, parelduiker en zwarte zee-eend. Deze soorten zijn niet afhankelijk van hvp's en verblijven grotendeels op zee. Negatieve effecten op deze soorten kunnen op voorhand worden uitgesloten. De overige niet-broedvogels die zijn aangewezen voor Noordzeekustzone zijn ook aangewezen voor de Waddenzee. Hiervoor geldt dat een passende beoordeling uitsluitel moet geven of sprake kan zijn van een (significant) negatieve effecten (zie hoofdstuk 6.2). Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Gewone zeehond en grijze zeehond

Zie hoofdstuk 6.1.

Bruinvis

De bruinvis komt voornamelijk in de diepere delen van de Waddenzee voor om te foerageren. Bruinvissen in de Waddenzee worden voornamelijk in de winter waargenomen. Na de winter trekken bruinvissen naar de Noordzee (Zoogdierenvereniging). Het is in de aanlegfase mogelijk dat tijdens het aanvoeren van materiaal per schip bruinvissen zeer tijdelijk moeten uitwijken. Daarnaast brengen machines tijdens de aanlegfase extra geluid en trillingen met zich mee, waardoor bruinvissen mogelijk tijdelijk worden verstoord. In de Waddenzee zijn echter voldoende alternatieve foerageergebieden voorhanden, waardoor geen sprake is van permanente verstoring van bruinvissen. Habitatverlies is door de ingreep niet aan de orde. Negatieve effecten door de ingreep zijn op voorhand uitgesloten.

Optische en mechanische verstoring

Optische en mechanische verstoring valt samen met de verstoring door geluid, licht en trilling (zie voor effect bovenstaande tekst).

6.5 Samenvatting Voortoets Natura 2000-gebieden

In Tabel 6-4 is een samenvatting opgenomen van de conclusies uit dit hoofdstuk. Op voorhand zijn voor de aangewezen habitattypen, habitatsoorten, broedvogels en niet- broedvogels (significant) negatieve effecten niet uit te sluiten. Uit de onderstaande tabel blijkt dat er wel onderscheidend vermogen is tussen de oplossingsrichtingen.

Tabel 6-4 Conclusies voor habitattypen, habitatsoorten, broedvogels en niet-broedvogels. Oranje: Passende beoordeling nodig, onduidelijk of sprake is van (significant) negatief effect. Rood: Vrijwel zeker negatief effect, passende beoordeling nodig om te beoordelen of sprake is van significant negatief effect.

Oplossings-richting	Habitattypen	Habitatsoorten	Broedvogels	Niet-broedvogels
1	3	4	5	6
2	3	4	5	6
3	1, 2, 3	4	5	6
4	1, 2, 3	4	5	6
5	3	4	5	6
6	3	4	5	6
7	1, 2, 3	4	5	6
8	1, 2, 3	4	5	6
9	3	4	5	6
10	3	4	5	6

Habitattypen

¹ Door ruimtebeslag in het habitatype H1140A, Slik- en zandplaten (Waddenzee) is zeker sprake van een negatief effect omdat een behoudsdoelstelling voor dit habitatype is geformuleerd. Een passende beoordeling moet inzichtelijk maken of er sprake kan zijn van een significant negatieve effect.

² Negatieve effecten door een verandering van de dynamiek van het substraat zijn op voorhand niet uit te sluiten. Een passende beoordeling moet inzichtelijk maken of er sprake kan zijn van een (significant) negatieve effect.

³ Er kan sprake zijn van (significant) negatieve effecten door depositie van stikstof in stikstofgevoelige habitats in de omliggende Waddenzee, Duinen Vlieland en Noorseekustzone. Daarom moet een AERIUS berekening uitgevoerd worden. De AERIUS Calculator berekent de stikstofdepositie van projecten en plannen op de omringende stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De resultaten moeten in de vervolgstudies en de passende beoordeling verder verwerkt worden.

Habitatsoorten

⁴ Uit de effectenbeoordeling blijkt dat het niet is uit te sluiten dat zeehonden worden verstoord door geluid, licht en trillingen. Eerst moet inzichtelijk worden gemaakt wat de maximale geluidscontouren zijn. Hierbij is het tevens van belang dat verstoring als gevolg van onderwatergeluid wordt onderzocht. In een passende beoordeling moet beoordeeld worden of sprake is van (significant) negatieve effecten op gewone zeehond

en grijze zeehond. Negatieve effecten op zeehonden door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het donker uit te voeren of uitstraling richting de rust- en zoogplaatsen te voorkomen. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Broedvogels

⁵ Tijdens de aanlegfase is mogelijk verstoring van broedvogels aan de orde. Verstoring door licht, geluid en trillingen is op voorhand niet uitgesloten. In een passende beoordeling moet inzichtelijk worden gemaakt wat de belangrijkste broedplaatsen van de vogels zijn. Daarnaast moet een berekening worden gemaakt met de maximale geluidscontouren tot de broedgebieden en moet beoordeeld worden of sprake is van (significant) negatieve effecten op broedvogels. Negatieve effecten op broedvogels door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het donker uit te voeren of uitstraling richting de broedgebieden te voorkomen. Er is geen onderscheidend vermogen tussen de oplossingsrichtingen.

Niet-broedvogels

⁶ Negatieve effecten door geluid, licht en trillingen op foeragerende en overtuigende vogels zijn op voorhand niet uitgesloten. In een passende beoordeling moet verder inzichtelijk worden gemaakt wat de belangrijkste foerageergebieden en hvp's van de vogels zijn. Daarnaast moet een berekening worden gemaakt met de maximale geluidscontouren tot de rust- en foerageergebieden en moet beoordeeld worden of sprake is van (significant) negatieve effecten op niet-broedvogels. Negatieve effecten op broedvogels door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het donker uit te voeren of uitstraling richting wad en hvp's te voorkomen. Er is geen onderscheidend vermogen tussen de oplossingsrichtingen.

7 Toetsing Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied (rode lijn) grenst/valt samen (afhankelijk van de variant) met het gebied dat valt onder Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN). De begrenzing van het NNN gebied valt min of meer samen met de begrenzing van de Natura 2000-gebieden. De volgende beheertypen zijn nabij het plangebied gelegen: N01.01 Zee en Wad (blauw), N08.02 Open duin (geel), N15.01 Duinbos (groen), N08.03 Vochtige duinvallei (bruin), Duinheide N08.04 (paars).

Figuur 7-1. Ligging van de dijk ten opzichte van NNN (Provincie Friesland, 2017).

Uit Figuur 7-1 blijkt dat het beoogde plangebied grenst/ samenvalt, met gebied dat valt onder Natuurnetwerk Nederland. Het gaat hierbij om het natuurdoeltype N03.01 'Zee en Wad'

De grote wateren waaronder de Waddenzee maken deel uit van het Natura 2000-gebieden en worden beschermd op basis van de Wet natuurbescherming. Toetsing aan het NNN is derhalve niet aan de orde.

8 Conclusie en aandachtspunten

8.1 Conclusie

- Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wn (hoofdstuk 3) zijn niet aan de orde indien passende maatregelen worden genomen. Tussen de oplossingsrichtingen is er geen verschil wat betreft effecten op beschermde soorten.
- (Significant) negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden zijn niet op voorhand uit te sluiten. De oplossingsrichtingen 3, 4, 7 & 8 lijken op voorhand het meest negatief. Een passende beoordeling moet inzichtelijk maken of sprake is van (significant) negatieve effecten door de verschillende oplossingsrichtingen.
- Over het algemeen geldt, hoe meer ruimtebeslag op het wad, des te meer negatieve effecten te verwachten zijn.
- Als de exacte werkzaamheden bekend zijn moet een ecologisch werkprotocol opgesteld worden, specifiek voor dit project. Dit ecologisch werkprotocol zorgt dat een overtreding van de Wn voorkomen wordt en geeft invulling aan de zorgplicht. Dit protocol kan pas opgesteld worden als de exacte werkzaamheden bekend zijn.

In Tabel 8-1 is een samenvatting opgenomen van de conclusies voor de soortbescherming en gebiedsbescherming.

Tabel 8-1 Overall overzicht toetsing soortbescherming, gebiedsbescherming en Natuurnetwerk Nederland per variant. Groen: Geen overtreding verbodsbepaling of negatief effect. Oranje: Overtreding verbodsbepaling te voorkomen door passende maatregelen (voor soortbescherming) of (significant) negatieve effecten niet uit te sluiten en passende beoordeling noodzakelijk (voor gebiedsbescherming). Rood: Zeker negatieve effecten, een passende beoordeling is noodzakelijk om te beoordelen of sprake is van significant negatieve effecten.

Oplossings-richting	Soortbescherming							Gebiedsbescherming			
	Planten	Zoog-dieren	Amfibieën	Reptielen	Vissen	Broed-vogels	Ongewervelden	Habitat-typen	Habitat-soorten	Broed-vogels	Niet-broedvogels
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
4	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
5	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
6	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
7	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Soortbescherming

Vleermuizen

¹ Mogelijk is versterking van vleermuizen aan de orde door de werkzaamheden, door de aanwezigheid van extra lichtbronnen. Verstoring van vleermuizen kan voorkomen worden door bijvoorbeeld licht-bepalende

maatregelen te nemen en/of in het actieve seizoen (april-september) niet 's nachts te werken. Hiermee wordt een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn voorkomen.

Rugstreepad

² Rugstreepadden kunnen mogelijk het plangebied in gebruik nemen tijdens de werkzaamheden en daarmee kunnen rugstreepadden worden gedood, of vaste rust- en verblijfplaatsen worden aangetast/vernield. Dit is een overtreding van de Wn. Het koloniseren van rugstreepadden in het plangebied kan voorkomen worden door voorafgaand aan de werkzaamheden amfibieënscherm te plaatsen en het gebied vrij te houden van stapels stenen of zand waar ze in weg kunnen kruipen. Hiermee wordt een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn voorkomen.

Broedvogels

³ Broedvogels kunnen verstoord worden tijdens de werkzaamheden. Indien de werkzaamheden doorlopen tot in het broedseizoen of starten in het broedseizoen, dan moeten mitigerende maatregelen worden genomen om verstoring op broedende vogels te voorkomen. Voorbeelden zijn het vooraf kaal maken van de dijk en dagelijks met de weidesleep erover, het plaatsen van vlaggen/ wapperend plastic. en het voorkomen van lichtuitstraling naar nabij gelegen broedgebieden. Hiermee wordt een overtreding van een verbodsbepaling uit de Wn voorkomen.

Gebiedsbescherming

Habitattypen

⁴ Door ruimtebeslag in het habitatype H1140A, Slik- en zandplaten (Waddenzee) is zeker sprake van een negatief effect omdat een behoudsdoelstelling voor dit habitatype is geformuleerd. Een passende beoordeling moet inzichtelijk maken of er sprake kan zijn van een significant negatieve effect. Negatieve effecten door een verandering van de dynamiek van het substraat zijn op voorhand niet uit te sluiten. Een passende beoordeling moet inzichtelijk maken of er sprake kan zijn van een (significant) negatieve effect. Er kan sprake zijn van (significant) negatieve effecten door depositie van stikstof in stikstofgevoelige habitats in de omliggende Waddenzee, Duinen Vlieland en Noorzeekustzone. Daarom moet een AERIUS berekening uitgevoerd worden. De AERIUS Calculator berekent de stikstofdepositie van projecten en plannen op de omringende stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De resultaten moeten in de vervolgstudies en de passende beoordeling verder verwerkt worden.

⁵ Er kan sprake zijn van (significant) negatieve effecten door depositie van stikstof in stikstofgevoelige habitats in de omliggende Waddenzee, Duinen Vlieland en Noorzeekustzone. Daarom moet een AERIUS berekening uitgevoerd worden. De AERIUS Calculator berekent de stikstofdepositie van projecten en plannen op de omringende stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. De resultaten moeten in de vervolgstudies en de passende beoordeling verder verwerkt worden.

Habitatsoorten

⁶ Uit de effectenbeoordeling blijkt dat het niet is uit te sluiten dat zeehonden worden verstoord door geluid, licht en trillingen. Eerst moet inzichtelijk worden gemaakt wat de maximale geluidscontouren zijn. Hierbij is het tevens van belang dat verstoring als gevolg van onderwatergeluid wordt onderzocht. In een passende beoordeling moet beoordeeld worden of sprake is van (significant) negatieve effecten op gewone zeehond en grijze zeehond. Negatieve effecten op zeehonden door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het donker uit te voeren of uitstraling richting de rust- en zoogplaatsen te voorkomen. Dit geldt voor alle oplossingsrichtingen.

Broedvogels

⁷ Tijdens de aanlegfase is mogelijk verstoring van broedvogels aan de orde. Verstoring door licht, geluid en trillingen is op voorhand niet uitgesloten. In een passende beoordeling moet inzichtelijk worden

gemaakt wat de belangrijkste broedplaatsen van de vogels zijn. Daarnaast moet een berekening worden gemaakt met de maximale geluidscontouren tot de broedgebieden en moet beoordeeld worden of sprake is van (significant) negatieve effecten op broedvogels. Negatieve effecten op broedvogels door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het donker uit te voeren of uitstraling richting de broedgebieden te voorkomen. Er is geen onderscheidend vermogen tussen de oplossingsrichtingen.

Niet-broedvogels

⁸ Negatieve effecten door geluid, licht en trillingen op foeragerende en overtuigende vogels zijn op voorhand niet uitgesloten. In een passende beoordeling moet verder inzichtelijk worden gemaakt wat de belangrijkste foerageergebieden en hvp's van de vogels zijn. Daarnaast moet een berekening worden gemaakt met de maximale geluidscontouren tot de rust- en foerageergebieden en moet beoordeeld worden of sprake is van (significant) negatieve effecten op niet-broedvogels. Negatieve effecten op broedvogels door uitstraling van licht kan voorkomen worden door geen werkzaamheden in het donker uit te voeren of uitstraling richting wad en hvp's te voorkomen. Er is geen onderscheidend vermogen tussen de oplossingsrichtingen.

8.2 Aandachtspunten

- Voor deze toetsing is geen rekening gehouden met de aanleg van eventuele depots en loslocaties. Aanbevolen wordt om depots buiten de Natura 2000-gebieden in te richten en zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande loslocaties. Inrichtingen van depots en loslocaties moeten altijd aanvullend getoetst worden aan de vigerende natuurwetgeving.
- Andere plannen en initiatieven dan de door RHDHV geformuleerde oplossingsrichtingen zijn niet meegenomen in de toetsing. Hiervoor geldt over het algemeen, hoe meer ruimtebeslag op het wad, des te meer negatieve effecten te verwachten zijn.

9 Literatuurlijst

BIJ12. (2017). *kennisdocument Zandhagedis*. Utrecht: BIJ12.

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J. B., Canters, K. J., & Buys, J. C. (2016). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. Leiden: Jan van Tol, Roy Kleukers, Berry van der Hoorn.

de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (2008). *Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Waddenzee*.

Economische Zaken. (2016). *Beschermde natuur in Nederland: soorten en gebieden in wetgeving en beleid*. Opgeroepen op November 21, 2016, van Synbiosys Alterra:
<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=12&id=n2k157&topic=introductie>

EcoSense. (2016). *Effect van werkzaamheden aan de waddijk op het aantal vogels tijdens hoogwater*.

Friesland, P. (sd). *Natuurbeheerplan 2017*. Opgeroepen op 27 10, 2017, van fryslan:
https://www.fryslan.frl/beleidsthemas/natuurbeheerplan-2017_3541

Ministerie van Economische Zaken. (sd). *Waddenzee*. Opgeroepen op september 14, 2017, van Synbiosys.alterra:
<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=2&id=n2k1>

Ministerie van Infrastructuur en Milieu. (2016). *Kaartenbijlage Natura 2000-beheerplan Waddenzee*.

Nationale Databank Flora en Fauna. (2017). *Uitvoerportaal*. Opgeroepen op september 2017, van NDFF-ecogrid:
<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>

RAVON. (sd). *Rugstreepad*. Opgeroepen op september 14, 2017, van www.ravon.nl:
<http://www.ravon.nl/Infotheek/Soortinformatie/Amfibie%C3%ABn/Rugstreepad/tabid/1370/Default.aspx>

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (2016). *Natura 2000-beheerplan Vlieland*.

Rijksoverheid. (2017). *Programma Aanpak Stikstof 2015-2021*. Den Haag: Ministerie van Economische zaken en Infrastructuur en Milieu.

SOVON. (2015). *Vogels in de projectgebieden van het programma Rust voor Vogels - Ruimte voor Mensen*.

Vlinderstichting. (sd). *Grote parelmoervlinder*. Opgeroepen op september 12, 2017, van www.vlinderstichting.nl:
<https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/?vlinder=1096>

Zoogdierenvereniging. (sd). *De gewone zeehond*. Opgeroepen op september 9, 2017, van www.zoogdierenvereniging.nl: <http://www.zoogdierveniging.nl/de-gewone-zeehond-phoca-vitulina-vitulina>